

VALENTIN MARIN:
POLITICĂ ȘI STRATEGIE LA
DUNĂREA DE JOS (SEC. VI
A. CHR. – SEC. II P. CHR.)

Tiberiu TĂNASE¹
tiberiutanase26@gmail.com

ABSTRACT: The author reviews the volume entitled „*Politică și strategie la Dunărea de Jos în secolele VI a. Chr. – II p. Chr./ Politics and Strategy in the Lower Danube from the 6th century BC to the 2nd century AD*” (Mega Publishing House, Cluj-Napoca, 2015, 346 pages), elaborated by well-known and appreciated military historian Valentin Marin, which represents an unprecedented study of the Ancient history of the Lower Danube territory and populations. This bilingual edition aims to facilitate Romanian and foreign specialists’ and general public’s understanding of the connection between state politics and military strategy throughout history in the geographic area under analysis.

KEYWORDS: politics and military strategy, the geographic area of the Lower Danube, Persian strategy, Macedonian expansion, Burebista’s offensive strategy, Roman expansion

Lucrarea „*Politică și strategie la Dunărea de Jos în secolele VI a. Chr. – II p. Chr./ Politics and Strategy in the Lower Danube from the 6th century BC to the 2nd century AD*” (Editura Mega, Cluj Napoca, 2015, nr. pagini 346), elaborată de cunoscutul și apreciatul istoric militar Valentin Marin (secretar științific al Comitetului Român de Istoria și Filosofia Științei și Tehnicii al Academiei Române; redactor-șef al revistei STUDII ȘI COMUNICĂRI/DIS; membru al Comisiei Române de Istorie Militară), reprezintă o abodare inedită a istoriei antice a ținuturilor și populațiilor de la Dunărea de Jos. Elementul de noutate pe care lucrarea menționată anterior îl aduce în fața publicului din țara noastră este dat de cele două cuvinte-cheie care

¹ Col. (r) dr.; membru asociat al Diviziei de Istoria Științei a CRIFST al Academiei Române.

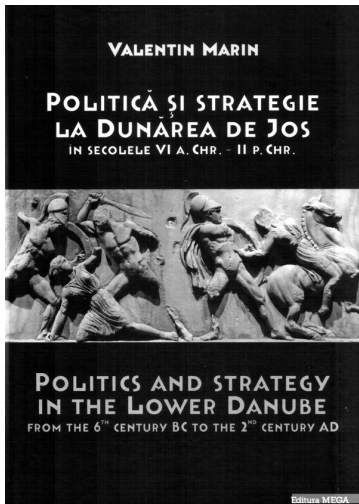

Foto: Coperta cărții: Valentin Marin – *Politica și strategie la Dunărea de Jos în secolele VI a.chr.- II a. Chr./ Politics and Strategy in the Lower Danube from the 6th century BC to the 2nd century AD* (traducere, note și glosar în limba engleză de Viorela-Valentina Dima), Editura Mega, Cluj-Napoca, 2015, 345 p.

se regălesc în titlul acesteia: politică și strategie. Așa cum este definită de către Scott Sigmund Gartner în a sa lucrare „*Strategic Assessment in War*” (Yale University Press, 1999), strategia militară este „*un set de idei implementate de organizațiile militare cu scopul de a urmări îndeplinirea unor obiective strategice dorite*.”² La rândul său, strategia militară este tributară politicii de stat, care formulează sarcinile de îndeplinit pentru cea dintâi menționată. Astfel, deși am fi tentați să privim lucrarea ca fiind una strict de istorie militară antică, cu o înșiruire aridă de evenimente, fapte și nume, sau în cuprinsul căreia demersul științific este concentrat pe analiza și descrierea amănunțită a structurilor acestui domeniu (trupe, armament, tactică de luptă etc.), autorul realizează și evidențiază, în permanență de-a lungul acesteia, legătura dintre politica de

stat și strategia militară. Considerăm că o prezentare succintă a capitolelor lucrării este imperios necesară pentru evidențierea acestei legături.

După o scurtă introducere în care este realizată descrierea geografico-militară a Dunării de Jos, în care sunt menționate câteva considerații de ordin general privind arta militară și în care sunt definite conceptele și noțiunile de bază (pp. 13–18), autorul prezintă în cadrul primului capitol *Strategia Imperiului Persan la Dunărea de Jos* (pp. 21–32), cu referire directă la campania inițiată de regele Darius I cel Mare (522–486 a. Chr.) împotriva sciților nord-dunăreni în anul 514 a. Chr.). Politica de stat formulată de către regele Darius a constat în împiedicarea realizării unei coaliții a populațiilor de origine scitică în vastul teritoriu cuprins între Tracia și Uzbekistan, care urma să reprezinte un real pericol pentru interesele

² Scott Sigmund Gartner, *Strategic Assessment in War*, New Haven, Yale University Press, 1999, p. 163

persane la Marea Neagră, văzută de imperiul iranian ca fiind o importantă sursă de aprovizionare cu aur, grâne, piei și blănuri.

Capitolul al II-lea al lucrării este destinat prezentării *Expansiunii macedonene la Dunărea de Jos* (pp. 35- 56). După o scurtă trecere în revistă a situației politico-militare și strategice a Macedoniei antice, autorul își concentrează atenția asupra prezentării campaniei regelui Filip al II-lea (359–336 a. Chr.) la Dunărea de Jos din anul 339 a. Chr. împotriva regelui scit Atheas. Întreaga campanie a fost concepută în deplin acord cu strategia macedoneană a celor trei coordonate: *consolidare internă, extindere în Peninsula Balcanică cu scopul obținerii controlului asupra strâmtorilor și expansiune în Asia*. Programul politic al Macedoniei este continuat de fiul lui Filip, Alexandru cel Mare (336–323 a. Chr.), în timpul căruia regatul a atins maxima sa expansiune, transformându-se într-un imperiu cu valențe mondiale. Pentru a trece cu succes la cucerirea Imperiului Persan, așa cum am menționat anterior, era necesară asigurarea de către Macedonia a spațiului geopolitic balcanic, obiectiv îndeplinit de către regele macedonean și prin inițierea campaniei împotriva tribalilor care locuiau pe teritoriul situat între Munții Haemus (Balcani) și Dunăre și a geților din nordul Istrului (335 a. Chr.).

În cadrul celui de-al treilea capitol, autorul și-a propus ca principal obiectiv prezentarea concepției strategice a regelui dac Burebista (82–44 a. Chr.) cu privire la spațiul Dunării de Jos. (pp. 67–94). Respectiva concepție este analizată atât din punctul de vedere al apărării regatului dac -,„arhé”, așa cum era denumit de către autorii antici – prin edificarea sistemului de fortificații de tip *dava* din zona Munților Orăștiei, cât și din cel al ofensivei împotriva diferitelor populații care se aflau în vecinătatea Daciei: celții (campania din anul 60 a. Chr.), grecii din cetățile pontice (campania din anul 55 a. Chr.). În ambele cazuri, autorul evidențiază concepția acțiunilor de luptă, precum și abilitatea diplomatică a lui Burebista pentru îndeplinirea obiectivelor strategice ale regatului dac.

Ultimul capitol al lucrării, al IV-lea, este destinat prezentării *politicii și strategiei romane în zona Dunării de jos/ inferioare* și se deschide cu menționarea de către autor a etapelor expansiunii romane în Peninsula Balcanică (pp. 97- 120). Cele mai cunoscute campanii romane în zona Dunării de Jos, cele ale împăraților Domițian (81–96 p. Chr.) și Traian (98–117 p. Chr.), beneficiază de o largă atenție din partea autorului. Declanșată ca replică la atacul dacilor asupra garnizoanelor romane din provincia Moesia (85–86

p. Chr.), campania împăratului Domițian s-a soldat cu una dintre cele mai grave înfrângeri ale armatei romane din istoria Romei antice (bătălia de la Tapae, 87 p. Chr.) și cu una dintre cele nefavorabile păci încheiate de către un împărat roman (89 p. Chr.). Războaiele dacice începute și conduse de către Traian între anii 101–102 și 105–106 p. Chr. au avut ca principal obiectiv înlăturarea consecințelor nefaste ale păcii din anul 89. De asemenea, tot în cadrul capitoului al IV-lea sunt reliefate planurile de campanie ale armatelor romană și geto/dacă în ambele războaie.

Din analiza scurtelor concluzii unele de importanță evidentă și astăzi reținem că:

– *Spațiul geografic al Dunării de Jos a intrat de timpuriu în atenția marilor puteri ale Antichității și numai în măsura în care acestea și-au manifestat tendința de expansiune în zonă, prilej cu care autorii anticii, prin scrierile lor, ne fac să ne parvină și unele informații despre comunitățile cu care aceste puteri intrau în contact (p. 123).*

– *Macedonenii au tatonat fluviu Dunărea dar dar nu au reușit să-l fixeze ca graniță, dar în vremea lui Burebista asistăm pe baza unei concepții defensive la includerea întregului spațiu geografic al Dunării de Jos într-un sistem coerent de apărare bazat atât pe formele de teren, cât și pe un subsistem de fortificații pe direcțiile probabile de acțiune ale unui eventual adversar. (p. 124) .*

– *Expansiunea romană, bazată pe cel mai eficient instrument al timpului – legiunea romană, modifică situația politico- militară a spațiului Dunărea de Jos în sensul că în cepând cu Augustus se cristalizează concepția de a muta granița pe Dunare și materializarea pas cu pas a acestia sun flavieni (p. 124).*

– *La începutul secolului al doilea asistăm la o renunțare a prototipului clasic roman promovat de Augustus și constituirea de către Traian a provinciei Dacia, o provincie oarecum excentrică față de linia strategică romană, mai ales dacă avem în vedere că această provincie a fost singura construită pe malul stâng al fluviului (p. 126).*

În concluzie, se poate afirma că lucrarea „*Politică și strategie la Dunărea de Jos în secolele VI a. Chr. – II p. Chr.*”, ediție bilingvă, deci de o mare diseminare științifică elaborată de istoricul militar Valentin Marin este binevenită pentru specialiștii români dar și străini, precum și publicului iubitor de istorie, care dorește să afle mai multe detalii privind istoria românilor, cât și celor care sunt direct interesați de tema menționată anterior. Ineditul

acesteia rezultă din permanenta conexiune realizată de către autor între politica de stat și strategia militară, iar faptul că unul dintre studiile de caz utilizate în cuprinsul lucrării este cel reprezentat de *strategia ofensivă în viziunea lui Burebista (raportarea strategică a diferitelor formațiuni statale ale geto-dacilor și a regatului lui Burebista față de imperiile din imediata apropiere a Dunării inferioare (persan, macedonean, roman, vezi cap III – pp. 67- 95)* reprezintă un aport însemnat pentru istoriografia militară, în special, și pentru cea românească, în general.

Aprecind în mod deosebit lucrarea și pentru importanța studiilor dedicate Dunării și regiunii mai ales că întărește afirmațiile unor mari personalități românești, cum au fost, George Vâlsan, care într-o conferință ținută în 1921 arăta că *Dunărea e singurul fluviu însemnat al Europei care, spre deosebire de mai toate celelalte care se îndreaptă spre nord sau spre sud curge de la vest-est tocmai prin centrul Europei alcătuind o arteră care poate fi navigabilă pe o lungime de 2 600 km.* Sau, aprecierile lui Grigore Antipa, care în același an, în studiul *Dunărea și problemele ei economice, științifice și politice* afirma că „*înainte de toate, marea importanță a Dunării stă mai cu seamă, în poziția ei geografică și în direcția cursului ei; căci traversează întreaga Europa, de la apus la răsărit, ea reprezintă calea naturală cea mai dreaptă care leagă centrele mari de producție naturală din Asia și centrele mari de populație și de industrii care consumă sau prelucrează acele produse în mijlocul Europei*”.

Dezvoltând ideile lui Antipa, precum și concluziile lucrării *Politică și strategie la Dunărea de Jos în secolele VI a. Chr. – II p. Chr.*, se poate aprecia că Dunărea reprezintă astăzi un element esențial în strategiile economice ce vizează atât integrarea europeană, cât și conectarea la Europa a unor importante regiuni din Asia și Orientul Apropiat.